אלו דברים פרק ששי פסחים

מסורת הש"ס

א) תולין דף מ., נ"ל תוס' תולין ת. ד"ה מותר]. ב) זבחים ה: קיב. קטי: מנחות ד. תמורה יח. [מיר פס: ע"ש]. ד) תמורה דף כ: סוטות יב. ה) [דף פד.]. ו) [זבחים פה:]. ז) [דף מ:]. ח) [זבחים כ:]. ט) [דף כ: מגפה]. י) [ועי' תוס' תולין יב. ד"ה תקרובת].

תורה אור השלם

ו. וְאַתֶּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת:

במדבר יח ז

גליון הש"ס

ברש"י ד"ה מידי אבר מן החי לב"ג. ע' טורי אבן מגילה י"ג ע"ב ד"ה אין אסור:

רבינו חננאל

מתני' שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו לערלים ולטמאים כו'. ואמרינן **ששיטא** מדתנינן בפרקין דתמיד שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו לערלים ולטמאים פסול, מדקתני התם פסול הכא השיחט בשבת כי האי גונא כיון דהזבח פסול ודאי הוא חייב, אבל לאוכליו ושלא לאוכליו וכו'. כיון דהתם כשר הכא ודאי פטור. ואפיקנא לערלים לא היה צריך למיתנינהו הני כולהי להכא דממילא שמענן לה אלא משום דבעי אשמעי פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע בשאר זבחים ששחטן לשם פסח אם אינן ראויין חייב ואם הן ראויין ר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר. בעי מר' זוירקה **לדברי האומר** מקלקל בחבורה בשבת מקלקל הוא ותנן כל המקלקלין פטורין, השוחט שלא לשמו ושלא לאוכליו כגון אלו כולן שהזבח פסול, מאי תיקן דקתני חייב. אמר ליה תיקן שאם עלו למזבח לא ירדו, דתנן בשחיטת קדשים פ"ט המזבח מקדש את הראוי לו, ר' יהושע אומר כל הראוי לאישים אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה [על מוקדה]. ר"ג אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר העולה [על המזבח]. אין כן דברי ר' יהושע לדברי ר"ג אלא הדם והנסכים. ר' שמעון אומר הזבח כשר והנסכים פסולין, הנסכים כשרים והזבח פסול, אפי' זה וזה פסול הזבח לא ירד והנסכים ירדו. ותנא כל הזבחים שעלו לגבי המזבח ונמצאו פסולין הרי אלו לא ירדו. **שחטו בשבת ונמצא בעל מום מה תיקן דקתני חייב.** אמר לו כגון שנמצא בעל מום בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דתנן בשחיטה קדשים פ"ט ר"ע מכשיר בבעלי מומין. וגרסינן בגמ' אמר ר' חייא לא הכשיר ר' עקיבא אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרין בעופות והוא שקדם והקדישן. **שחטו בשבת ונמצא טרפה בפתר** כגון הריאה שניקבה וכיוצא בה פטור. הא טרפה שבגלוי כגון שנקב קרום של מוח או שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה וכיוצא בהן, מה תקן דקתני חייב. א"ל להוציאה מידי נבלה. ופשוטה היא כי הנבלה מטמאה במשא ובמגע והטרפה שחוטה אינה מטמאה כלל. והאתקפא דרבינא דאמר השוחט חטאת בחוץ בשבת לע"ז בשונג חייב שלש חטאות, משום שחוט קדשים בחוץ ומשום שחוט בשבת ומשום מקריב לע"ז דשחיטה אשם אחר קודם שיתכפרו בעליו יקריבהו עולה. היכא אמרו רבנן יראה, דתניא אשם שמתו בעליו או שנתכפרו יראה עד

עין משפט נר מצוה

סמ א מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה י:
ג ב מיי' פ"ד מהל' שגגות הלכה ח:
נא ג מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה יד:

לעזי רש"י

טלי"א [טייל"א]. קרום בעין הפוגע בראיה.

מוסף רש"י

חייב עליה ג' חטאות. בשונג, משום שבת ומשום שחוט קדשים בחוץ ומשום עבודת כוכבים, שבשגגת בכולם, ומשום מקלקל לא מיפטר בשגגת, שהרי מתקנה היא אלא כגי נת שאבר מן המי לאסור לכם (חולין מ.). אשם שניתק לרעיה. שמתו בעליו או שנתכפרו בתוך לרעיה, שאמרו לו כ"ל הוליאו וריעה (זבחים ה.). ונתמעטת אחת למיתה, וקיימת לן כל שנתמעטת מתה בתשם ריעה ולכשיתמת יתכר ריפלו דמיו לנדבה ותם כבר ניתק לרעיה שמפריחו לרועה (תמורות ד.). **ושחטו סתם.** אם השנים לרועה וקנם ושחטו סתם עד שלא נקמתא (תמורה יח.). שהקנים ושחטו לשם עולה (זיר כה.). כשר לעולה. הואיל ושופו לקרן המזבח שהוא עולה (זבחים ה.) דהא קתמא לשם עולה קאי לגמרים (תמורה יח.). ואין שם אשם עליו, דנדבה דשוכרות עולה (מנחות ד.). **אשם שמתו בעליו** בעליו. בתמר, דאילו בחטאת כי אלו גזינן מתם, בתשם ריעה, דהכא גמרינן בהלכתא כל שנתמעטת מתה בתשם ריעה וכל הרוצין דמיהן טופלים לנדבה שבן מדרשו של יהודע הכהן בתמ' תמורה (שבועות יב.). ר' אליעזר אומר יצות. ר"ש אית ליה אשם מתעלה לכל דבר אף שאם שחטו שלא לשמו פסול בפ"ק דזבחים (ב.). וכן לענין שאם נכנס דמו לחיכל פסול (שבועות יב.). **ויביא בדמיו עולה.** בגל האשם יצא בדמיו עולה, ותהם (תמורה כ:) מפרש דבלא אף נדבה עולה היא, מה בין בדבר ר' יהושע לנדבה חכמים, אלא כמן שהיא בתה נדבת יצאי שוחטה ונפכיה קרבין מטלו וכמון שהיא בתה נדבת נזיר אינו מיתן מעל נזיר (שבועות יב.).

רבינו חננאל (המשך)

מנין לתקרובת ע"ז שמטמאה באהל שנאמר ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים, מה מת מטמא באהל אף תקרובת ע"ז מטמאה באהל. איכא דאמרי אמר רבא זו מטמאה במשא כו' מכל מקום לתרתי לישני דרבא תקרובת ע"ז לא גריעה מנבלה לטמא במשא, מה תיקן דקתני חייב שלש חטאות. ומשני רב עוירא תיקן להוציאה מידי אבר מן החי, דאלו קמי שחיטה הוה אכיל מינה אבר אפי' בזית בשר גידים ועצמות חייב משום אבר מן החי, והשתא דשחטה כמו נבלה היא ולא מחייב עד דאכל מינה בזית בשר. שחטו ונודע שמשכו הבעלים ידם או שמתו כו'. אמר [רב הונא] משמיה דרב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה, [אלמא] קסבר לא בעי עקירה. אי הכי כי לא ניתק לרעיה נמי. ושנינן גזרה לאחר כפרה. קודם שניתק לרעיה להקריבו עולה, שמא יראה אחר ויקריב

עבודת מתנה מתנות כהונה שנתתי לכם הרי הן כעבודה: **פשיטא כיון דהפסד.** בתמיד נשחט (לעיל פא.) תנן דפסח שלא לאוכליו פסול: **הכא.** דבשבת קאי ממילא שמעינן דמייב: **משום.** דבעי למיתנא סיפא לאוכליו ושלא לאוכליו פטור תנא רישא שלא לאוכליו מייב: **לדברי האומר.** נמס' שבת (דף קו.): **מקלקל בחבורה.** העושה חבורה בשבת לקלקלה שאינו מתקן פטור ואין מוכל חייב משום שבת אלא שוחט שמתקן או מוכל בהמה וצריך לדם להאכילו לכלבו: **שלא לאוכליו חייב.** דקתני מתני' חייב: **מה תיקן.** הא פסלי': **תיקן.** דכל הקרבנות שנפסלו בעזרה תנן בנמס' זבחים (דף פד.) אם עלו למזבח אימוריהן להקטיר לא ירדו: **בעלי מומין.** תנן התם אם עלו ירדו שלא היה פסולן בקודש: **בדוקין שבעין.** טלי"א. כגון הנוטה כדוק שמים (ישעיה מ). וגבי קרבן מוס הוא כדכתיב (ויקרא כא) או דק או תבלול בעינו: **ואליבא דר"ע.** בנמס' זבחים[ה] תנן ר"ע מכשיר בבעלי מומין אם עלו ואמרו בגמרא[ו] לא אר"ע ק אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרין לכתחלה בעופות: **עריפה.** אמר התם אם עלתה תרב: **מידי נבילה.** מלטמא: **השוחט חטאת** גר'. ובנחיטת מולין בפרק שני[ז] מפרש אמאי נקט חטאת: **ג' חטאות.** משום שבת ומשום ע"ז ומשום שחוטי חוץ לעזרה: **מה תיקן.** הכא אפי' לטהרו מידי נבילה ליכא דתקרובת ע"ז מטמאה אפי' באהל: **מידי אבר מן החי.** [ח]לבני נח אשם אלבון אינו נהנה: **אשם שניתק לרעיה.** שמתו בעליו או נתכפרו בתחר. וחטאת ואשם אינן באין נדבה ומשנתכפרו בתחר אין תקנה לזה וגבי חטאת הילכתא גמירי לה (תמורה כא.): דמתה ובאשם גמירי הילכתא (שם יח.). כל שנתמעטת מתה בתשם רועה ואם ניתקו מעליו והשליכו לאפר לרעות שיסתאב ויפול בו מום שיוכל לפדותו ולהוציאו לחולין וכל הרועים דמיהם טופלים לנדבה ומה היא נדבה שאם שופרות היו במקדש וכתוב עליהן נדבה ואם היו נותנין כל מותרות ואשם ומניחין משם קין המזבח עולות בשר לשם ועורות להנאת שהו מדרשו של יהודע הכהן בתמ' תמורה (דף כג.) וזה לא המתין עד שיומם ומשניתקו לרעייה שחטו סתם כשר לעולת קין המזבח הואיל וסוף סוף דמיו לכך היו עומדים: **לא בעי עקירה.** מאחר שהוא עומד לכך א"ל לעקור שם אשם ממנו: **א"ה כי לא ניתק נמי.** משעה שנתכפר בתחר שמתיה לקין המזבח קאי: **גזירה לאחר כפרה אטו קודם שנתכפר.** דשמתיה לאשם אכל משניתק לא מיתלא: **ומנא הימרא.** להא מילתא דאמר לך דגזרי' הכי: **לנדבה.** לשופרות: **ר' אליעזר אומר ימות.** כל נדריו של רבי אליעזר היה עושה אשם בחטאת לכל דבר שנאמר (ויקרא ז) בחטאת כאשם וכן גבי אשם חטאת שנכנס דמה לפנים בנמס' זבחים (דף יו"ד:): **רבי יהושע אומר ימכר.** לאחר שנתאחר: **ויביא בדמיו עולה.** נדבה לעצמו. ובנמס' תמורה[ט] מפיק להא מילתא והלא אף הנדבה עולה היא מה בין דברי רבי יהושע לדברי חכמים אלא שכזמן שהיא באה לחובתו הוא סומך עליה ושוחטה ונסכיה קריבין משלו וכשהיא באה לנדבת ליבור אינו סומך עליה כו': **בדמיו אין.** אבל איהו נופיה לא אמר דיקרב עולה ואף על פי שמקריבו לעצמו אלמא גזירה לאחר כפרה שנתכפר בתחר אטו לפני כפרה דאי שרית ליה השתא טעי ואי מיצטריך ליה עולה נמי קודם כפרה מקריב ליה להאי והדר מייתי אחר לאשם ואי אפשר לשנות זבח לזבח אחר כי"ז שעומד לשמו: ותני

בלא עקירה ק' א"כ פסח בשאר ימות השנה דבעי עקירה אמאי לא מצריך רעיה מקשי' דאמרי' בפ"ק דמנחות (דף ד.) א"ר הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה ניתק אין לא ניתק לא מ"ט אמר קרא הוא דאיתיהו יהא אלמא ניתוק דאוריתא הוא והכא משמע שהוא מדרבנן וגזרי' אטו קודם כפרה ואור"י דה"פ התם אמר קרא הוא בהויתו יהא קודם כפרה וכיון דמדאוריתא הוי בהויתו קודם כפרה גזרי' אחר כפרה אטו קודם כפרה ור"ת פי' דה"ק בנמחות ניתק אין לא ניתק לא וטעמא דמפרש הכא דגזרי' אטו לפני כפרה ומסיק מ"ט אמר קרא הוא כלומר מ"ט כשר הלא למשה מסיני הוא דכל שנתמעטת מתה בתשם רועה אמר קרא הוא משמע בהויתו שלנפוף כשיסתאב וימכר שהדמים לנדבה והויא עולה ואתא קרא ללמוד על הלכה דהכי גמרינן דכל שנתמעטת מתה בתשם קרב עולה א"כ כי גמרי' דבתשם רועה למלוה א"נ דבתשם חוזר לנדבת ליבור ולא ידעי' אי הוא עצמו אי דמיו וגבי קרא דהוא עצמו ואי לאו הלכה ה"א הוא בהויתו דמעיקרא יהא ולא יקרב עולה ולאו' לפי' זה דבתמורה פ' אלו קדשים (דף יח.) גר' כלל הקפרים א"ר הונא אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר מ"ט אמר קרא הוא בהויתו יהא ולא גר' התם בשום ספר ניתק אין לא ניתק לא: פסולו

[1] עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודת ביהמ"ק: שחטו שלא לאוכליו: פשיטא כיון דהתם פסול הכא חייב משום דתנא סיפא פטור תנא רישא חייב והא נמי פשיטא משום דהתם כשר הכא פטור אלא איידי דתנא שחטו שלא לשמו בשבת תנא נמי שלא לאוכליו והיא גופא למה לי משום דקבעי לאיפלוגי ר' אליעזר ור' יהושע א"ל רב הונא בר חיננא לבריה כי אזלת לקמיה דרבי זריקא בעי מיניה לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור שחטו שלא לאוכליו חייב מה תיקן תיקן אם עלו לא ירדו שחטו ונמצא בעל מום חייב מה תיקן תיקן בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור [א]הא בגלוי חייב מה תיקן תיקן להוציא מידי נבילה מתקיף לה רבינא הא [ב]דתניא [ג]השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז חייב עליה ג' חטאות מה תיקן אמר רב עוירא [ד]שמוציאו מידי אבר מן החי: שחטו ונודע וכו': [ה]א"ר הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה אלמא קסבר לא בעי עקירה א"ה כי לא ניתק נמי גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ומנא תימרא [ו]דתנן [ז]אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב ויימכר ויפלו דמיו לנדבה ר' אליעזר אומר ימות ר' יהושע אומר ימכר ויביא בדמיו אין אבל גופו לא דגזר לאחר כפרה אטו לפני כפרה ש"מ איתיביה רב חסדא לרב הונא שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידם וכו' ותני

דרבנן בטלה וי"ל דאיטריך הכא לשנויי מיקן להוציאו מאמה"מ כי היכי דלא ניפסוט מהך ביישתא דטומאת תקרובת לאו דאוריתא וכן בסוף העור והרוטב (חולין קכט.) דאמר אביי הרי אמרו תקרובת ע"ז של אוכלין מטמא טומאתה לאו דאוריתא דאי דאוריתא מאינו לאוכלין שמטמא טומאה חמורה ומשני כשאינם מעשה עץ שיטים התם נמי דיחוי בעלמא הוא[ט]: **שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור.** תימה לר"י אמאי פטור והלא לא עשה מלוה ומתניתין אוקימנא כר"ש דמחייב אפי' לר' יהושע היכא דלא עשה מלוה וליכא למימר דהכא פטור משום דחשבי' ליה כאנוס דע"כ לאו מטעם אנוס פטר ליה אלא משום דטעה בדבר מצוה דמוכח בגמ' דפרין אי ר' אליעזר חטאת שמא נמי מחייב דהא לית ליה טעה בדבר מצוה פטור ומי' ר"י דכל זה מדברי ר"מ: **אשם** שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר. כל עיקר רעיה מדרבנן דמדאוריתא לא צריך רעיה כלל ולהכי קאמר אלמא בלא בעי עקירה א"ה כי לא ניתק נמי אי אמרת בשלמא בעי עקירה א"ש דבעינן ניתק דע"י ניתק יזכור לעוקרו אבל לא ניתק לא דגזרי' עוקרו אטו לא עוקרו אבל השתא דלא בעי עקירה קודם ניתוק נמי ליכסר דליכא למיחש למידי ומשני דקודם ניתוק גזרי' אחר כפרה אטו לפני כפרה ואחר ניתוק נמי דיעבד כשר אבל לכתחלה מיהא גזרי' אטו לפני כפרה ומנא תימרא דתנן אשם כו' בדמיו אין אבל הוא גופיה לא דהא כ"ע מודו דלאחר עקירה וניתוק היה יכול לשוחטו לכתחלה דליכא למיגזר אטו קודם עקירה הואיל ואיכא היכירא דניתוק אי לאו משום דגזרינן לאחר כפרה וניתוק אטו קודם כפרה ומה שפי' ר"י דאי אמרת דבעי עקירה אחי שפיר דגזרו בשלא ניתק דילמא אתי לשחוט אחר כפרה אי אמרת דלא בעי עקירה אמאי לא מצריך רעיה מקשי' דאמרי' בפ"ק דמנחות (דף ד.) א"ר הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה ניתק אין לא ניתק לא מ"ט אמר קרא הוא דאיתיהו יהא אלמא ניתוק דאוריתא הוא והכא משמע שהוא מדרבנן וגזרי' אטו קודם כפרה ואור"י דה"פ התם אמר קרא הוא בהויתו יהא קודם כפרה וכיון דמדאוריתא הוי בהויתו קודם כפרה גזרי' אחר כפרה אטו קודם כפרה ור"ת פי' דה"ק בנמחות ניתק אין לא ניתק לא וטעמא דמפרש הכא דגזרי' אטו לפני כפרה ומסיק מ"ט אמר קרא הוא כלומר מ"ט כשר הלא למשה מסיני הוא דכל שנתמעטת מתה בתשם רועה אמר קרא הוא משמע בהויתו שלנפוף כשיסתאב וימכר שהדמים לנדבה והויא עולה ואתא קרא ללמוד על הלכה דהכי גמרינן דכל שנתמעטת מתה בתשם קרב עולה א"כ כי גמרי' דבתשם רועה למלוה א"נ דבתשם חוזר לנדבת ליבור ולא ידעי' אי הוא עצמו אי דמיו וגבי קרא דהוא עצמו ואי לאו הלכה ה"א הוא בהויתו דמעיקרא יהא ולא יקרב עולה ולאו' לפי' זה דבתמורה פ' אלו קדשים (דף יח.) גר' כלל הקפרים א"ר הונא אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר מ"ט אמר קרא הוא בהויתו יהא ולא גר' התם בשום ספר ניתק אין לא ניתק לא: פסולו

[1] אשם אחר קודם שיתכפרו בעליו יקריבהו עולה. היכא אמרו רבנן יראה, דתניא אשם שמתו בעליו או שנתכפרו יראה עד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com